

Latvijā jau divarpus gadus. Pamazām veidojas māju sajūta

Lidija Kirillova foto

Jevģenijs, Jūlija Čerevatije, kā arī viņu bērni Ilja un Poļina jau divarpus gadus ir preileiši. Pamazām iedzīvojušies un rada ap sevi māju sajūtu, kā arī cer uz mieru savā dzimtenē Ukrainā.

Lidija Kirillova

Ja kāds savā sātīgajā un mierīgajā ikdienā iekapsulējies cilvēks ir pārliecināts – ja man ir labi, tad visiem ir labi – atgādināšu, ka viņš kļūdās. Pēc dažām dienām būs jau trīs gadi, kad pamodāties un tikām šokēti ar ziņu par karu Ukrainā. Joprojām nav ne mazākās nojausmas, kad un kā tas beigsies. Desmiti, simti tūkstošu, iespējams, miljoni ukraiņu kara sākumā devās bēgļu gaitās. Daudzi nonāca Latvijā un rada pie mums patvērumu – jumtu virs galvas, ēdienu, bet galvenais bija dienas un nakts bez bailēm par pēkšņu bombardēšanu un nāves draidiem.

Toreizējās emocijas rimušas, jo cilvēks ir būtne, kas spēj pielāgoties. Arī bēgļi no Ukrainas gandrīz triju gadu laikā spējuši atrast savu vietu, iedzīvoties un daļēji pat pielāgoties apstākļiem svešajā mītnes vietā. Kā viņiem pie mums klājas tagad?

Atbrauca un kļuva par savējiem

Kā liecina 2022. gada decembra dati, ko bija apkopojusi Preiļu novada pašvaldība, tobrīd mājvietu novadā bija radušas 74 personas no Ukrainas, trešdaļa no viņiem bērni. Vēl aptuveni 80 uzturējās tikai dažas dienas un devās tālāk. Pašlaik Preiļu novadā dzīvo nedaudz vairāk kā 60 ukraiņi. Preiļu novada Labklājības pārvaldes Sociālā dienesta klientu apkalpošanas speciāliste **Olita Vilcāne** teic, ka praktiski visi te ir kopš kara pirmajiem mēnešiem. Pagājušā gada nogalē pie radiem no Ukrainas atbraucis viens astoņpadsmitgadīgs puisis. Vēl viens nepilngadīgs jaunietis atbraucis pie vectēva, kurš uzņēmis par viņu aizbildniecību, jo puīša vecāki cīnās frontē.

Olita pastāstīja, ka lielākā daļa no pieaugušajiem iekārtojušies darbā un veiksmīgi strādā. Viņi ļoti cenšas paši tikt galā, nodrošināt sevi un bērnus, jo citas izejas nav. Ir arī personas, kurām piešķirts trūcīgā statuss, līdz ar to saņem palīdzību Sociālajā dienestā, pārtikas pakas. Visgrūtāk klājas pensionāriem, jo Ukrainas pensijas, pārrēķinot uz eiro, ir salīdzinoši mazas. Toties, kā uzsvē speciāliste, pensionāri ir sabiedriski ļoti aktīvi, uztur ciešus kontaktus ar Preiļu novada Pensionāru biedrību.

Runājot ar kara bēgļiem par viņu nākotnes plāniem, Olita Vilcāne secinājusi, ka tās ģimenes, kuru bērni mācās latviešu skolās, viņu nākotnes labā vecāki, visdrīzāk, izvēlēsies palikt Latvijā. Toties citi gaida kara beigas, lai varētu atgriezties Ukrainā. Pat tie, kuru mājas pašlaik atrodas okupētajā teritorijā, jo ilgas pēc dzimtenes ir spēcīgas.

No kara bēga divas reizes

Par Jūliju un Jevģeniju Čerevatijiem «Vietējā Latgales Avīzē» rakstījām 2022. gada novembra beigās. Viņi kopā ar dēlu Ilju Preiļos bija ieradušies vasarā, te jūlija sākumā bija piedzimis mazā Poļina. Toreiz ģimene stāstīja par savām divām bēgšanām no kara. Tā kā viņi dzīvoja Luhaniskā, pirmā reize bijusi jau 2014. gada vasarā. Darba dēļ apmetušies Starobeļskā, bet 2022. gada februārī karš atkal atnācis pie viņiem.

Čerevatijiem ceļš uz Latviju bijis grūts un samērā ilgs, jo personīgajā automašīnā braukuši caur Krieviju. Jevģenijs atcerējās filtrāciju un pārbaudes, kas vairāk līdzinājās pratināšanām, uz Krievijas robežas. Bija bailes no aizturēšanas, bailes par to, kā garo ceļu izturēs grūtniecības pēdējos mēnešos esošā Jūlija.

Viss beidzās labi. Kad toreiz tikāmies ar Čerevatijiem, viņi bija tikko iekārtojušies īrētā dzīvoklī Preiļos. Ģimeni bija papildinājusi jauka blondā meitenīte Poļina, kura nāca pasaulē Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļā. Ilja centās iejusties skolas vidē un sadraudzēties ar pārējiem bērniem Preiļu 1. pamatskolas trešajā klasē. Vēl gan bija bažas par to, kā dzīvot tālāk, jo tobrīd Jevģenijs tikai meklēja darbu.

Kā Čerevatijiem klājas tagad?

Pārmaiņas – tikai pozitīvas

Tiekamies kafējnīcā kādā svētdienas priekšpusdienā, jo darbdienas visiem aizņemtas un steidzīgas. Pirmais iespaids – kā bērni izauguši! Ilja gandrīz vienā augumā ar mammu, brīnīšķīgi runā latviski. Mazajai Poļinai vasarā būs trīs gadi,

kopš rudens meitene ir bērnodārzniece un pamazām apgūst latviešu valodu.

«Mēs Preiļos vēl joprojām iejūtamies,» saka Jūlija. «Ir tīri sadzīviskas lietas, kas Latvijā notiek citādāk, arī valodas barjera traucē, jo latviešu valodu apgūt nav vienkārši.» Jevģenijs piekrīt dzīvesbiedrei, bet uzsvē fakti, ka drīz izdevies atrast darbu un tagad spēj nodrošināt ģimeni. Sākumā strādājis celtniecības uzņēmumā, bet tad pamanījis interesantu darba sludinājumu – nepieciešams mehāniķis autoservisā. Uzrakstījis pieteikumu, ar Google palīdzību iztulkojis latviski un nosūtījis. Jevģenijs smejas, ka tulkojums acimredzot bijis tik nepareizs un smieklīgs, ka viņam jau nākamajā dienā piezvanījuši un uzaicinājuši uz pārrunām. Tā sācis strādāt autocentrā «Salinieki» kā automehāniķis, nodarbojas ar transportlīdzekļu diagnostiku, elektronikas remontu.

«Domāju, man ir paveicies, jo kolektīvs un vadība ir ļoti laba, man ir ar ko salīdzināt,» saka Jevģenijs. «Latvijā ir pavisam citādas priekšnieku un padoto attiecības. Ukrainā, ja tu esi servisa priekšnieks, tad jūties tik ļoti pārkāps par padotajiem, ka vari pat nesveicināties ar viņiem. Te mēs visi esam kopā, vienā attieksmes līmenī.»

Dzīvesbiedru papildina Jūlija, stāstot, ka labu un saprotošu attieksmi izjutusi arī skolā. «Biju uztraukusies, kā būs, kā Ilja varēs mācīties, jo viss taču notiek latviešu valodā. Preiļu 1. pamatskolas direktore mani uzklaušēja, nomierināja un pārliecināja, ka dēls iejutīsies klases kolektīvā, iemācīsies valodu un viss būs lieliski. Ziniet, tā arī notika!» Jūlija pati pagaidām vēl nestrādā. Meitiņa rudenī sākusi apmeklēt bērnodārzu. Tāpat kā citiem mazuļiem adaptācijas periods nav vienkāršs, bērni bieži slimo. Tāpēc stabila darba meklēšana vēl priekšā. Jūlijai ir šuvējas prasmes, viņa labprāt nodarbojas ar dažādiem rokdarbiem.

Ar dzīvi apmierināts arī Ilja. Preiļu 1. pamatskolā viņam patīk. Jau sākumā teicis, ka Latvijas skolā patīk pat labāk nekā Ukrainā. Zēns stāsta, ka ar klasesbiedriem visu laiku cenšas runāt latviski, un tas viņam ļoti padodas. Ja arī kādu vārdu latviski nezina, tad meklējot citu, ar ko aizvietot. Kad rudenī sācis mācīties piektajā klasē, daži skolotāji pat brīnījušies, ka viņš ir ukraiņis. Vēl lielais brālis labprāt dalās savās valodas zināšanās ar mazo māsu un teic, ka Poļina jau visu saprotot, vajag tikai iemācīties runāt.

Iljam visus šos gadus ir liela slodze, jo pēc stundām pamatskolā sākas otra skola, kur attālināti notiek stundas Ukrainas skolā. Tomēr puika ar lepnumu stāsta, ka atliek laika arī nodarbībām teātra pulciņā. Šogad sācis nodarboties ar boksu. Vispār gribējis spēlēt basketbolu, bet sporta skolā neesot trenera, tāpēc mamma ieteikusi pamēģināt boksu.

«Man ļoti patīk bokss un boksa treneris. Sanāk arī labi. Treneris teica, ka es drīz varēšu piedalīties pirmajās sacensībās, lai gan trenējos tikai nedaudzus mēnešus,» lepojas Ilja.

Gribas pašiem savus tomātus

Kopš Jevģenijs strādā, Ilja aizņemts skolā, ģimene kopā pavada tikai darbdienas vakarus un nedēļas nogales. Protams, kad vasarā dienas ir garas, arī vakaros var iet kopīgās pastaigās, aizbraukt uz laukiem, kur viņu mentorei Innai ir īpašums. Dabas tuvums ir nomierinošs un spēcinošs, saka Jūlija. Vecāki pļauj zāli, bērniem ir

vieta spēlēm, miers un klusums visapkārt, skaista daba.

«Esam aizdomājušies par to, ka vajadzētu iekopt nelielu dārziņu, kur audzēt kartupeļus, burkānus, bietes. Derētu arī siltumnīcu uzbūvēt, tā gribas pašiem savus tomātus,» spriež Jūlija. Sākam runāt par to, kad Latvijas klimatiskajos apstākļos ir īstais laiks sākt audzēt stādus. Viņa brīnās par to, ka var iegādāties arbūzu un meloņu šķirņu sēklas, kas lieliski ražo arī ne tik garajās un ne tik karstajās Latvijas vasarās.

Svētki un gardā aukstā zupa

Čerevatiju ģimene joprojām uztur sakarus ar tautiešiem, ar kuriem iepazinās tūlīt pēc ierašanās Preiļos. Tās gan nav biežas tikšanās, jo tagad katram sava ikdiena un savi prieki vai raizes. Pietiek ar sazvānīšanos un apjautāšanos, kā klājas. Māmiņās, kurām ir mazi bērni, parasti apmainās ar drēbītēm vai apaviem, ja savējiem kurpes vai kombinezons par mazu.

Divarpus gadu laikā vērota Latvijas ikdiena, kā cilvēki svin svētkus. Ļoti pozitīvas emocijas ukraiņiem ir par latviešu galvenajiem svētkiem vasarā – Līgo un Jāņu dienu. Jevģenijs min, ka Ukrainā arī esot Jankas Kupalas diena, taču to vairāk atzīmē folkloras entuziasti. Latvijā Jāņi ir visas tautas svētki ar neskaitāmiem ugunskuŗiem, dziesmām, mūziku un cienāšanos ar sieru un alu.

Vēl, viņaprāt, Latvijā protot gatavot ļoti, nu ļoti garšīgu auksto zupu no bietītēm. Ukraiņu okroška arī laba, bet *sarkanā* zupa tomēr gardāka.

Sāp par Ukrainā notiekošo

Jūlijas un Jevģenija vecāki palikuši Ukrainā, turklāt okupētajā valsts austrumu daļā. Jautāta par saziņu ar vecākiem, ar kādreizējiem draugiem, Jūlija nopūšas un stāsta, ka sazvānoties reti un arī sarunas esot, kā saka, par šo un to, par it neko – par laikapstākļiem, par veselību. Retas un skopas sarunas arī ar tiem draugiem, kuri joprojām dzīvo Ukrainas pusē. Jūlijai šķiet, ka karš cilvēkus ļoti mainījis.

Informāciju par situāciju frontē un Ukrainā kopumā Jevģenijs gūst no interneta resursiem. Ja iepriekš noskaņojums par iznākumu vairāk bijis pozitīvs, tad tagad viņš vairs nav tik pārliecināts. Prātu diemžēl pārņem pesimisms.

Kad jautāja par to, vai ģimene sapņo par atgriešanos Ukrainā, kad karš beigsies, Jevģenijs aizdomājās. «Es zinu Ukrainas politisko sistēmu, likumus, kādos apmēros tur ilgu gadu bija korupcija, dažādas nelikumības. Tā ir liela nelaime un sāpe. Arī cīņa ar korupciju tur vairāk tiek rādīta sabiedriskajos medijos, nevis notiek reālajā dzīvē. Vai tas ir normāli un pareizi, kad policisti aptur automašīnu un atklāti sāk piekasīties, liekot saprast – samaksā, tad ļausim braukt tālāk? Latvijā neko tādu ne reizi neesmu redzējis un iedomāties nevaru,» savu viedokli izsaka ģimenes galva. Abi ar sievu ir vienprātīgi, ka Ukrainai būtu tik daudz vēl jāmacās no mazās Latvijas, kas īsti ir demokrātija un kārtība valstī.

Lai arī konkrētu atbildi nedzirdēju, man radās pārliecība, ka Čerevatije saviem bērniem no sirds vēlas drošu un laimīgu nākotni. Iespējams, ka tā būs saistīta ar Latviju. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Latvijā jau divarpus gadus. Pamazām veidojas māju sajūta» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds